

IV.
ULUSLARARASI
TÜRKLERİN DÜNYASI
S O S Y A L
B İ L İ M L E R
S E M P O Z Y U M U

17 ARALIK 2020 - ÇEVİRİM İÇİ

BİLDİRİLER

EDİTÖRLER:

DOÇ. DR. OSMAN KUBİLAY GÜL

DR. BERKER KURT

DR.CELAL CAN ÇAKMAKCI

IV. ULUSLARARASI TÜRKLERİN DÜNYASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU BİLDİRİLER

Editörler/Editors

Doç. Dr. Osman Kubilay GÜL

Dr. Berker KURT

Dr. Celal Can ÇAKMAKCI

Kapak ve SayfaTasarımı/ Cover and Page Design

Nuri İbrahim KARABUDAK

Bu kitap, 17 Aralık 2020 tarihinde *Türklerin Dünyası Enstitüsü* ve *Kıbrıs İlim Üniversitesi*nin ortaklığında çevrim içi düzenlenen IV. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumunda sunulan bildirilerin tam metinlerini kapsamaktadır. Bildirilerin hukuki ve etik sorumluluğu yazarlarına aittir.

ISBN:978-605-67570-7-5
ANKARA –2020

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Sempozyum Başkanı
Prof. Dr. Necati DEMİR
Gazi Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Başkanı
Doç. Dr. Osman Kubilay GÜL
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Düzenleme Kurulu
Prof. Dr. (h.c.) Mehmet Şükrü GÜZEL
Switzerland, Center for Peace and Reconciliation Studies

Doç. Dr. Ümit YILDIZ
MEB

Yrd. Doç. Dr. Hayrettin PARLAKYILDIZ
K.K.T.C. İlim Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Berker KURT
Akdeniz Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Celal Can ÇAKMAKCI
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Bilim Kurulu

Adı Soyadı

Prof. Dr. Adem ÖGER
Prof. Dr. Bülent AKSOY
Prof. Dr. Cavit YEŞİLYURT
Prof. Dr. Enderhan KARAKOÇ
Prof. Dr. İsmail KIVRIM
Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL
Prof. Dr. Mutlu DEVECİ
Prof. Dr. Sultan Murat TOPÇU
Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ
Prof. Dr. Zeki BOYRAZ
Doç. Dr. Erkan YEŞİLTAŞ
Doç. Dr. Esra Nur TIRYAKI
Doç. Dr. Fatih ÖZEK
Doç. Dr. Gül Banu DUMAN

Görev Yeri

Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
Atatürk Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Erciyes Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
İnönü Üniversitesi
Cumhuriyet Üniversitesi
Mustafa Kemal Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
Bülent Ecevit Üniversitesi

Doç. Dr. Gülbehrem MOLOTOVA
Doç. Dr. İlhan UÇAR

Doç. Dr. Irina POKROVSKA

Doç. Dr. Kemalettin DENİZ

Doç. Dr. Liudmila FEDOTOVA

Doç. Dr. Mehmet Ali EROĞLU

Doç. Dr. Mehmet ÖZMENLİ

Doç. Dr. Oksana SORONİKA

Doç. Dr. Onur BEKİROĞLU

Doç. Dr. Osman Kubilay GÜL

Doç. Dr. Osman YILDIZ

Doç. Dr. Paki KÜÇÜKER

Doç. Dr. Qaliba HACİYEVA

Doç. Dr. Selçuk Kürşad KOCA

Doç. Dr. Tudora ARNAUT

Doç. Dr. Türker KURT

Doç. Dr. Ümit EKER

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Ülkü KAN

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYTAÇ

Dr. Öğr. Üyesi Akın KONAK

Dr. Öğr. Üyesi Berker KURT

Dr. Öğr. Üyesi Birsen SERHATLIOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Can ÇAKMAKÇI

Dr. Öğr. Üyesi Cengiz KARATAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Ergun ACAR

Dr. Öğr. Üyesi Gürkan Fırat SAYLAN

Dr. Öğr. Üyesi Hikmet YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi İclal GÖKKUŞ

Dr. Öğr. Üyesi Levent DOĞAN

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa TATÇI

Dr. Öğr. Üyesi Olga PIŞNÖHA

Dr. Öğr. Üyesi Onur TAYDAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Remzi AYDIN

Dr. Öğr. Üyesi Selman ABLAK

Dr. Öğr. Üyesi Ümmühan ÖNER

Yrd. Doç. Dr. Hayrettin PARLAKYILDIZ

Dr. Murat KARATAŞ

Suleymenov Şarkiyat Enstitüsü / Kazakistan

Sakarya Üniversitesi

Taras Shevchenko Uluslararası

Üniversitesi/Ukrayna

Gazi Üniversitesi

Komrat Devlet Üniversitesi / Moldova

Akdeniz Üniversitesi

Giresun Üniversitesi

Çuvaş Devlet Üniversitesi / Çuvaşistan

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Cumhuriyet Üniversitesi

Kıbrıs İlim Üniversitesi / KKTC

Sakarya Üniversitesi

Nahtivan Devlet Üniversitesi

Sakarya Üniversitesi

Taras Shevchenko Üniversitesi / Ukrayna

Gazi Üniversitesi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Fırat Üniversitesi

Adnan Menderes Üniversitesi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Akdeniz Üniversitesi

Fırat Üniversitesi

Bülent Ecevit Üniversitesi

Yıldırım Bayezit Üniversitesi

Sinop Üniversitesi

Giresun Üniversitesi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Trakya Üniversitesi

Gazi Üniversitesi

Taras Shevchenko Uluslararası

Üniversitesi/Ukrayna

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Erciyes Üniversitesi

Cumhuriyet Üniversitesi

Fırat Üniversitesi

Kıbrıs İlim Üniversitesi / KKTC

Abdullah Gül Üniversitesi

İçindekiler

		Sempozyum Düzenleme Kurulu	ii
		İçindekiler	iv
		Sempozyum İstatistikleri	ix
		Sempozyum Programı	xi
		Bildiriler	xix
NECATİ DEMİR	Türkiye	KARABAĞ SORUNU VE 2020 YILI AZERBAYCAN - ERMENİSTAN SAVAŞI	1
NECATİ DEMİR	Türkiye	OSMANLI AİLESİ KÖKLERİ VE TARTIŞMALAR	7
RÖVŞEN MEMMEDOV	Azerbaycan	AZERBAYCAN İSTİKLÂL ŞAİRİ BAHTİYAR VAHABZADE'NİN ŞİİRLERİNDE TÜRK DÜNYASI	15
BAKHTİYOR MENGLİEV BAXTİËP МЕНГЛИЕВ	Özbekistan	LINGVOMANEVİYAT VE GELECEĞİ	23
AVNİ AKIN ÜRÜNAL FİLİZ TUFAN EMİNİ	Türkiye	KAMU POLİTİKALARINA DAVRANIŞSAL YAKLAŞIM	31
MEHMET BÖLÜKBAŞI	Türkiye	ARAPÇANIN İSPANYOLCAYA ETKİSİ	43
MEHMET BÖLÜKBAŞI	Türkiye	ARAPÇADAN TÜRKÇEYE YAPILAN ÇEVİRİLERDE KARŞILAŞILAN ÇEŞİTLİ ZORLUKLAR	47
ÜMİT ÖZTÜRK	Türkiye	2006 - 2020 ORTAÖĞRETİM LİSE TARİH DERS KİTAPLARININ ANADOLU BEYLİKLER DÖNEMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	53
EFSANE İSMAYILOVA	Azerbaycan	XIX YÜZYIL AZERBAYCAN ŞAİRİ İSMAYİL BEY NAKÂM'IN ESERLERİNDE "HAMSE" GELENEĞİ	65
HAMZAYEVA LALA ALLADİN	Azerbaycan	PSİKOLOJİ İLE SINIRLI DİLBİLİM KAVRAMLARI VE PSİKODİLBİLİM	71
GÜNAY İMAMALIYEVA	Azerbaycan	ÖĞRENİLEN GEÇMİŞ ZAMANIN ANLAMSAL ÖZELLİKLERİ VE "OĞUZNAMELER"	75
ELNARA AKHMEDOVA	Azerbaycan	ERMENİ İŞGALİNDEN KURTARILAN KUBADLI RAYONUNUN (İLÇESİNİN) TARİHİ VE KUBATLI TOPONİMİNİN ETİMOLOJİSİNE GENEL BAKIŞ	81
AYNURA BAGİROVA	Azerbaycan	İSA HÜSEYNOV'UN ESERLERİNDE ORONİMLERİN LİNGVİSTİK ANALİZİ	87
BÖYÜKXANIM EMİNLİ	Azerbaycan	İNTERNET DİYALOGLARDA EMOJİLER	91
INDİRA HADŽİBULIĆ	Bosna Hersek	PROTECTION OF CULTURAL HERITAGE OF BOSNIACS IN SERBIA	95
TƏRANƏ NAĞİYEVA	Azerbaycan	LƏNKƏRAN ŞİVƏLƏRİNDƏ İŞLƏNƏN RUS MƏNŞƏLİ SÖZLƏRİN FONETİK, LEKSİK VƏ MORFOLOJİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ	103
GARA AHMADOV	Azerbaycan	KİŞİLİK TRAGEDİSİ (ABDURRAHİM BEY HƏGVERDİYEV'İN ESERLERİNDEN HƏREKETLE)	111
MUSAYEVA İLAHƏ İLHAM	Azerbaycan	OĞUZ GRUBU TÜRK DİLLERİNDE TÖREN LEKSİKOLOJİSİNİN ETNİK-PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ	115
MATANAT MAHARRAMOVA	Azerbaycan	AZERBAYCAN DİLİNDE İYİLİK SÖZLÜĞÜNÜN ANLAM ALANI	119
RZAYEV ALİ İTTİFAG	Azerbaycan	AZERBAYCAN DİLİ SÖZLÜĞÜNDE BULUNAN ARAPÇA KELİMELE	123
MEMMEDOVA JALE ELDAR	Azerbaycan	YENİ TEKNOLOJİLERİN ÇEVİRMENLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	127

USMONOVA SEVARA SULTANOVNA	Azerbaycan	THE ROLE OF ENLIGHTENERS IN THE FORMATION OF THE LITERARY ENVIRONMENT IN THE UZBEK LITERATURE OF THE PERIOD OF NATIONAL AWAKENING	133
EFECAN KARAGÖL BERKER KURT	Türkiye	YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTABI YAZARLARININ DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ İLE ÖLÇME-DEĞERLENDİRMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	137
BERKER KURT	Türkiye	DİL EĞİTİMİ DERS KİTAPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİNDE BİR KONTROL LİSTESİ ÖRNEĞİ	145
ZEYNEP ASKEROVA	Azerbaycan	TÜRK KÖKENLİ ANTROPONİMLERİN DAĞITIM ALANI	155
DİLÂN KALAYCI	Türkiye	TÜRK ÇOCUK EDEBİYATINDA ANI TÜRÜNÜN YERİ	163
MAHİRE RAHTARİ	Azerbaycan	AZERBAYCAN DİLİNİN İKİ HECELİ KELİMELERİNDE SİN HARMONİZMİN TANIMI	169
LEYLA ALLAHVERDİYEVA	Azerbaycan	ÇAĞDAŞ AZERBAYCAN DRAMATURGİYASINDA KARABAĞ KONUSU (İLYAS EFENDİYEVİN “HÖKMDAR VƏ KIZI” DRAMINA DAYANARAK)	173
GÜL BANU DUMAN YASEMİN KAYABAŞ	Türkiye	ANADOLU SAHASI “KELOĞLAN PARA KAZANIYOR” MASALI İLE AZERBAYCAN SAHASI “CAMIŞ DERİSİNDEN KEMER” MASALININ KARŞILAŞTIRILMASI	177
ERTUĞRUL GÜREŞÇİ	Türkiye	COVID 19 SALGIN SÜRECİ VE KIRSAL GÖÇ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	187
ERTUĞRUL GÜREŞÇİ	Türkiye	TÜRK KOOPERATİFÇİLİĞİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER VE BEKLENTİLER	193
СУЛЕЙМАНОВА САБІНА АЛІ КЫЗЫ	Azerbaycan	AZERİCE VE RUSÇA DİLBİLİMSEL ALANDA KAVRAMSAL METAFORLAR	197
SEVİL MEHDİYEVA TÜRKAN ASKEROVA	Azerbaycan	XIX-XX. YÜZYILLARDA TÜRK-RUS AZERBAYCAN EDEBİ VE KÜLTÜREL İLİŞKİLERİ	205
HÜSEYİN KOÇAK MURAT GENCER	Türkiye	MEKANSAL AYRIŞMA VE SOSYAL DIŞLANMA BAĞLAMINDA ROMAN VATANDAŞLARI: YEŞİLYURT KÖYÜ ÖRNEĞİ	209
HÜSEYİN KOÇAK ŞÜKRİYE ÜNAL	Türkiye	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE KURUMU VE DEĞERLERİNE BAKIŞI: AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	217
ZÖHRE QAFAROVA	Azerbaycan	ÇAĞDAŞ AZERBAYCAN ŞEİRİNDE ESKİ TÜRK İNANCLARI	229
SHOLA YUNUSOVA	Azerbaycan	PHRASEOLOGICAL UNITS AND THEIR TRANSLATION PROBLEMS	235
ТҶАБЌЕВЌА РУХСЌРА	Özbekistan	ХУДОЙБЕРДИ ТҶХТАБЌЕВ РОМАНЛАРИДА ХАРАКТЕРЛАР ИФОДАСИ	241
EBRU KESKİN MESUT KASAP MEHMET MENDEŞ	Türkiye	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BAŞARI NOTUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN METİN MADENCİLİĞİ YÖNTEMLERİ İLE BELİRLENMESİ	245
GÜLŞAT BİCAN ESRA NUR TİRYAKİ	Türkiye	ORTAOKUL DÜZEYİNE YÖNELİK OKUMA KİTAPLARININ İÇERİK YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	255
FATMA BETÜL AYDEMİR	Azerbaycan	1917 ŞUBAT DEVRİMİ VE TÜRK DÜNYASINA ETKİSİ	261
AHMET YILMAZ	Türkiye	AFŞİN HAYDAR B. KÂVÜS’UN, MÂZYÂR B. KÂRİN’İN İSYANINDAKİ ROLÜ	271
AHMET YILMAZ	Türkiye	TÜRK KÜLTÜRÜNDEKİ HEDİYELEŞME GELENEĞİNİN GAZNELİLER’E YANSIYAN UYGULAMALARI	277
AYNURA PASHAYEVA	Azerbaycan	AZERBAYCAN ŞİİRİNDE KARABAĞ KONUSU (2001-2020)	291
ELMİRA MEMMEDOVA-KEKEÇ	Azerbaycan	AZERBAYCAN VE KIBRIS TÜRK ŞİİRİNDE SAVAŞ SÖYLEMİ	301

DILAROM BABAKHANOVA	Özbekistan	MODERN DİLBİLİMİN DALLARINDAN BİRİ OLARAK LİNGVOPERSONOLOJİ (DİLSEL KİŞİLİK)	313
AYNURE MUSTAFAYEVA	Azerbaycan	TÜRK EDEBİ DÜŞÜNCESİNDE TARİH (HÜSEYİN CAVİD'İN ESERLERİNE DAYANILARAK)	321
OSMAN KUBİLAY GÜL MUSTAFA DOĞAN	Türkiye	CUMHURİYET DÖNEMİ YURTDIŞI EĞİTİM FAALİYETLERİ KAPSAMINDA 1927 TARİHLİ MÜFETTİŞ NİZAMNAMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	325
ŞEYDA ÇEVİKEL	Kırgızistan	ÇİN-KIRGIZ İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA KIRGIZİSTAN'IN DIŞ BORCU	333
SADIK AHMET ÇETİN	Türkiye	DİJİTAL OKUMA ARAÇLARININ OKUMA BECERİSİNE ETKİSİ	341
EDANUR AĞRA NURSEL PAŞAOĞLU	Türkiye	DİJİTAL OYUNCULARIN OYUN ALGISI VE DENEYİMLERİ	351
EDANUR AĞRA NURSEL PAŞAOĞLU	Türkiye	SAĞLIK SEKTÖRÜNDEKİ KADIN ÇALIŞANLARIN İŞ VE YAŞAM DENGESİ ÜZERİNE DENEYİMLERİ	363
ENGİN EROĞLU	Türkiye	ORTA ASYA TÜRK TARİHİ COĞRAFYASINDA NEHİRLER	373
MURSALİYEVA KHAYALA MUGAMAT	Azerbaycan	İLK YAPAY TÜRK DİLİ PROJELERİ	381
FATMA ÜNYAY AÇIKGÖZ	Türkiye	MISIR EYALETİ VERGİLERİNİN OSMANLI DEVLETİ İÇİN ÖNEMİ	387
FATMA ÜNYAY AÇIKGÖZ	Türkiye	ERDEL KRALI II. GEORGE RAKOÇI'NIN IV. MEHMET'E GÖNDERDİĞİ SADAKAT MEKTUBU	397
HALİDE ERDAK SOHRABİ MOLLA YOUSEF	İran	DEDE KORKUT HİKÂYESİNDE YER ALAN "DUHA KOCA OĞLU DELİ DUMRUL " HİKÂYESİ VE SİNEMAYA UYARLANMIŞ FİLMİNİN MUKAYESESİ	405
İLKER TOSUN	Türkiye	TUVA TÜRKÇESİNDE AYI VE KURT İLE İLGİLİ SÖZ VARLIĞI	413
BIBİSH JO'RAYEVA MUNISA NURULLAYEVA	Özbekistan	ALİ ŞİR NEVAİ'NİN ATASÖZLERİ VE VECİZELERDEN YARARLANMA MAHARETİ	429
KAMELYA TEKNE	Türkiye	KADİM TÜRK YURDU KARABAĞ ÜZERİNE HAKİKATLER	433
OĞUZ KAĞAN BAYRAKDAR	Azerbaycan	MİLLİ KENT KİMLİĞİ OLUŞUMUNDA DİLİN ÖNEMİ: BAKÜ ÖRNEĞİ	443
ERGENEKON SAVRUN	Türkiye	ONİKİ ADA VE MEİS'İN TÜRK DIŞ POLİTİKASINDAKİ YERİ (1911-1947)	451
SALİHA GİZEM ÖNDER	Azerbaycan	ORTA ASYA'NIN ULUSLAŞTIRILMASINDA KORENİZATSİYA (YERLİLEŞTİRME) POLİTİKALARININ ETKİSİ	461
SƏBİNƏ SEYİDOVA	Azerbaycan	AZƏRBAYCAN DİLİNDƏ FRAZELOGİZLƏRİN STRUKTUR XÜSUSİYYƏTLƏRİNƏ MÜBAHİSƏLİ BAXIŞLAR	467
DUYGU AKBAYRAK	Türkiye	GKRY'NİN AB'YE ÜYELİK SÜRECİ VE MARTTİ AHTISAARI'NIN HELSİNKİ ZİRVESİNDE TÜRKİYE BAŞBAKANI BÜLENT ECEVİT'İ TÜRKİYE'NİN ÜYELİĞİ KONUSUNDA ALDATMASI	473
SİBEL BARCIN	Kırgızistan	ALTIN KÖPRÜ TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTABININ (B2 SEVİYESİ) ERDEMLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ	489
SİMA ŞEFİZEDE	Azerbaycan	MİLLİ KARAKTERİN SOSYAL SORUNLAR BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ (AZERBAIJAN VE TÜRK HİKÂYE ÖRNEKLERİNE GÖRE)	497
ÇINARƏ YOLÇUBƏYLİ	Azerbaycan	AKADEMİK AĞAMUSA AXUNDOV DRAM DİLİ HAQQINDA	507
DILFUZA TAJIBAEVA	Özbekistan	MODERN ÖZBEK ŞİİRİNDE BABUR VE BABURİLER İMAJININ İFADESİ	513
BAYRAM ÖZBAL	Türkiye	2020 DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK ÖNERİLER ÇERÇEVESİ- TAMAMLAYICI CİLT: GÜNCELLENEN VE EKLENEN TANIMLAYICI ÖLÇEKLER	519

TAZEGÜL MATYAKUBOVA	Özbekistan	POETİK TEFEKKÜR VE SANATSAL İFADE	533
İSLAMCAN YAKUBOV	Özbekistan	ÇAĞDAŞ ZAMAN ÖZBEK ROMANLARI POETİK YAPISINDA ŞARKI VE TÜRKÜLERİN YERİ	541
EMEL YİĞİTTÜRK EKİYOR	Türkiye	TÜRKİYE'DEN YURT DIŞINA NİTELİKLİ GÖÇÜN MEDYADA YANSIMASI	549
ABDULLA ULUG'OV	Özbekistan	"ҚҰРҚҰТ ОТА..." ХИКМАТЛАРИ THE PROVERBS "DEDE KORKUT..."	561
ÜLKÜ MAZMAN İTİK	Türkiye	COVID 19 PANDEMİ SÜRECİNİN FİNANSAL TABLOLAR ÜZERİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	593
РАСУЛОВА УМИДА ЙЎЛДОШ ҚИЗИ	Özbekistan	ҚИССАДА ПЕЙЗАЖ ИФОДАСИ LANDSCAPE EXPRESSION IN THE STORY	603
RAMAZAN HÜSEYİN BİÇER	Türkiye	HUKUK RESEPSİYONU SÜRECİNE TEPKİ OLARAK YERLİ HUKUK: MECELLE	611
RAMAZAN HÜSEYİN BİÇER	Türkiye	VAKÂÎ HAYRÎE SONRASI BAZI YENİÇERİ FAALİYETLERİ VE ALINAN ÖNLEMLER	619
SEVİL İREVANLI	K.Makedonya	KARABAĞ HANLIĞININ İKİYÜZ YILLIK TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ	627
ATILLA JORMA	K.Makedonya	ONDOKUZUNCU YÜZYILDA KARABAĞ HANLIĞINDAKİ KÜLTÜREL GELİŞMELER	631
TAHMİNA VALİYEVA	Azerbaycan	SEYİT HÜSEYİN HİKAYELERİNİN MEVZU VE PROBLEMATİK SECİYESİ	639
SÜLEYMANOVA JANNAGÜL	Kazakistan	YABANCILARA TÜRK DİLİNİ KONUŞMA AĞIRLIKLI ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ	645
ГУЛНОЗА ОРИПОВА	Özbekistan	ŞİİR YAPISINDA BENT VE KAFİYENİN ÖNEMİ ЛИРИК КОМПОЗИЦИЯДА БАНД ВА ҚОФИЯНИНГ ЎРНИ	653
LÜTFİ SÜRÜCÜ AHMET MASLAKÇI	K.K.T.C	DÖNÜŞTÜRÜCÜ LİDERİN İŞ PERFORMANSINA ETKİSİ: ÖZ YETERLİLİĞİN ARACI ROLÜ	661
NURTEN REMZİ	Bulgaristan	BULGARİSTAN'DA İPEK YOLU İZLERİ	673
FATMA FİDAN	Türkiye	ÇALIŞANLARIN İŞ –ÖZEL YAŞAM ETKİLEŞİMİNE YÖNELİK TUTUMLARIHİZMET SEKTÖRÜNDE NİTEL BİR ARAŞTIRMA	693
FATMA FİDAN	Türkiye	GENÇLERİN EVLİLİK ALGISINI ETKİLEYEN SOSYO- DEMOGRAFİK UNSURLAR	705
MEHMET ŞÜKRÜ GÜZEL	İsviçre	RECOGNITION OF THE TURKISH CYPRIOTS NOT AS A MINORITY BY THE UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY	717
MESUDE HÜLYA (ŞANES) DOĞRU	Türkiye	İ.Ü. NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ T5502 NUMARALI HUBANNAME VE ZENANNAME MİNYATÜRLÜ YAZMASINDA ÇİÇEK	727
SAMİRA MAMMADOVA	Azerbaycan	VAHİDİNİN "SAADET-NAME" SINDE ÇOCUK EVLİYALAR	741
EŞQANE BABAYEVA	Azerbaycan	MEMDUH ŞEVKET ESENDAL'IN ROMANLARINDA MEKÂN İMGESİ	749
SABOHAT BOZOROVA	Özbekistan	AT İLE İLGİLİ ÖZBEK VE TÜRK ATASÖZLERİ ÜZERİNE	755
AYTƏKİN SALİFOVA	Azerbaycan	SƏMƏD VURGUN VƏ DİL MƏSƏLƏLƏRİ	765
TANER GÜÇLÜTÜRK	Kosova	KOSOVA TÜRK ÇAĞDAŞ EDEBİYATI'NDA YENİ ROMAN (Reşit Hanadan - Rumeli'den Çıktık Yola)	775
FİDAN ABDURAHMANOVA	Azerbaycan	AZERBAYCAN VE TÜRK ŞİİRİNDE İSTİKLÂL SAVAŞI	789
AVTANDİL AĞBABA	Azerbaycan	AŞIK SÜMMANİ'NİN DESTANLARI	795

AHMEDOVA NARGIZA SHIXNAZAROVNA	Özbekistan	ÖZBEK VE TÜRK DİLLERİNDE ESKİREN KELİMELERİN TAHLİLİ (OĞUZ LEHÇESİNİN KELİME ÖRNEKLERİNDE)	801
МУСТАФИНА М.А. УРАЛОВА З.И.	Kazakistan	ПРОБЛЕМЫ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПЕРЕВОДА В СВЕТЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ	807
ЕРМАХАН АКЕРКЕ ӘБДІҚАЛЫҚ К.С.	Kazakistan	Ж.АЙМАУЫТОВТЫҢ ПРОЗАСЫНДАҒЫ ТҰСПАЛДЫ ОЙЛАР	813
ӘБДІҚАЛЫҚ КҮНІМЖАН СӘДІРҚЫЗЫ АСАНБАЕВА СӘУЛЕ АСАНБАЙҚЫЗЫ	Kazakistan	ҚАЗАҚ АЛФАВИТІНЕ ҚАТЫСТЫ АЛҒАШҚЫ СЫНИ ОЙЛАР	819
ГҮЛЖАҒАН ОРДА ГАУҒАР АСҚАРОВА	Kazakistan	ҚАЗІРГІ ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ФОЛЬКЛОРИЗМ	825
КОЖЕКЕЕВА БЕКЗАДА ШАКИЗАДАЕВНА ИСКАКОВА ЖАДРА АФМУХАНБЕТОВНА	Kazakistan	ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ ПӘНІН ОҚЫТУДА ЖАҢА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАҢУ	833
ABDURAHMANOVA SAYYORA BOZORBOY QIZI	Özbekistan	MATNNI MORFOLOGIK TAHRIR QILISH DASTURINING LINGVISTIK MODULI	839
GÜNEL PAŞAYEVA	Azerbaycan	THE ROLE OF RUSSIAN TERMS IN ENRICHING THE VOCABULARY OF THE AZERBAIJANI LANGUAGE	849
MAHMUT ÇELİK	Kuzey Makedonya	ESAD BAYRAM'IN "ALİVELİ" ÇOCUK HİKAYE KİTABININ İNCELENMESİ	855
REFİDE ŞAİNİ	Kuzey	KUZEY MAKEDONYA TÜRK ÇOCUK EDEBİYATI DERGİSİ	867
İVANA KOTEVA	Makedonya	"TOMURCUK"	873
İVANA KOTEVA REFİDE ŞAİNİ	Kuzey Makedonya	RADOVIŞ YÖRESİ HALK MASALLARI	873

ESAD BAYRAM'IN "ALİVELİ" ÇOCUK HİKAYE KİTABININ İNCELENMESİ REVIEW OF ESAD BAYRAM'S "ALİVELİ" CHILDREN'S STORYBOOK

Prof. Dr. Mahmut Çelik¹

Özet

Esad Bayram 1934 yılında Kuzey Makedonya'nın incisi sayılan Ohri kasabasında doğdu. 2017 vefaat etti. Yazar, şair, eğitimci, çevirmen, gazeteci ve siyaset adamıdır. Türk dili üzerinde çıkan gazete ve dergilerin dağıtılması alanında sorumlu görevinde bulundu. Bunların dışında Esad Bayram birçok sivil toplum kuruluşunda aktif durumlarda bulunarak Türk kültürünün yayılması ve tanınması için öncülük yapmıştır. Yazarlığa soyunan Esad Bayram birçok dalda eserler vermiştir. Bu nedenle 1957 yılından Kuzey Makedonya Yazarlar Birliğine ve aynı zamanda Kuzey Makedonya Çevirmenler Birliği'nin üyesi olmuştur. Bir yıldız gibi parlayan Esad Bayram her alanda farkındalık yaratmaya başlamıştır. Böylelikle birçok dalda değişik ödüllere layık görülmüştür. Esad Bayram okul kitaplarında öykü ve şiirleriyle yer aldı. Türk dilini ve kültürünü yaşatırken, aynı zamanda okul kitabı müellifidir. Türk çocuklarının kendi ana dillerinde eğitimlerini tamamlamak için ve kendi ana dilini öğrenmesi ve iletmesi için Ana Dili Türkçe kitabını yazmıştır. Diğerleri arasında bir çok çocuk kitapları yazdı. Biz bu çalışmamızda "Ali Veli" adlı hikaye kitabının bir incelemesini yapmaya çalıştık. Hikayenin başlığından da anlaşıldığı gibi, olay örgüsü iki arkadaşın Güneş ile Ay'ın yerine geçip benzetme yapmalarından ibarettir. Hikayede olay öğretmenin ay ve güneşten bahsettiği sırada başlamaktadır. Aralarından konuşmaya başlayan Veli ile Ali empati kurarak Güneş ile Ay'ın yerine geçerler. Böylece aralarında bir rekabet oluşur.

Anahtar kelimeler: Esad Bayram, Ali Veli hikaye kitabı, Kuzey Makedonya, inceleme.

Abstract

Esad Bayram was born in 1934 in the pearl town of North Macedonia. He passed away in 2017. He is a writer, poet, educator, translator, journalist, and politician. He was responsible for the distribution of newspapers and magazines in the Turkish language in the region. Moreover, Esad Bayram is actively involved in many non-governmental organizations. He pioneered the spread and recognition of Turkish culture. Esad Bayram had literature works in many branches. He has been a member of the Writers Union of North Macedonia and the Translators Union of North Macedonia since 1957. Esad Bayram, shining like a star, started to raise awareness in every field. Thus, he received various awards in many branches. Esad Bayram appeared in school books with his short stories and poems. While keeping the Turkish language and culture alive, he is also a school book author. He has written the Mother Language Turkish book that would allow Turkish children to receive an education in their native language. He wrote many children's books. In this study, we tried to make a review of the storybook named "Ali Veli." As can be understood from the title, the plot consists of two friends who were described as the Sun and the Moon for an analogy. The story begins when the teacher is talking about the moon and the sun. Veli and Ali, who started to talk between them, empathize and replace the Sun and the Moon. Thus, competition occurs between them.

Keywords: Esad Bayram, Ali Veli storybook, North Macedonia, review.

GİRİŞ

Hayatı ve Edebi Kişiliği

Yazar, şair, eğitimci, çevirmen, gazeteci ve siyaset adamı Esad Bayram, 1934 yılında Kuzey Makedonya'nın incisi en tatil cenneti olan Ohri'de doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini doğduğu yerde tamamlamıştır. Yüksek öğrenimini ise açık öğretim olarak Belgrad Üniversitesinde tamamlamıştır. Üniversiteden mezun olduktan sonra iş hayatına başladı. İş hayatına öğretmenlik yaparak başladı 1957-1959 yılları arasında kısa bir süreliğine bu görevde bulunduktan sonra bir

¹ İştih-"Gotse Delçev" Üniversitesi, Kuzey Makedonya mahmut.celik@ugd.edu.mk

süreliliğine de 1959-1960 yılında Ustruga kentinin Türk okulunda Müdür görevinde bulundu. Esad Bayram iş hayatında girmesiyle birlikte kalitesini göstermeye başladı. Eğitim- öğretim yılının bitmesiyle birlikte müdürlük görevinden istifa eden Esad Bayram 1960-64 yılında Ohri İlçe Belediyesinde Kaymakam görevine atanır. Kaymakamlık görevini tamamladıktan sonra 1964-1976 yılları arasında tekrardan eski koltuğu eğitim sektöründe müdürlük görevinde bulunur.

1976 yılında Ohri'den ayrılarak Makedonya'nın başkenti Üsküp'e taşındı. Üsküp'e taşınmasının sebebi, kendisinin orada daha iyi daha verimli olacağından dolayıdır. Esad Bayram'ın azmi ve çalışkanlığı sonucunda mutlak verimi alması kaçınılmazdı. 1980 yılına kadar Makedonya Cumhuriyeti ile Kosova Özerk bölgede Türk dili üzerinde eğitim gören öğrenciler için gereken kitaplar, Türk dili üzerinde çıkan gazete ve dergilerin dağıtılması alanında sorumlu görevinde bulundu. Bunların dışında da Esad Bayram birçok sivil toplum kuruluşunda aktif durumlarda bulunarak Türk kültürünün yayılması ve tanınması için öncülük yapmıştır. Örneğin Ohri'de 1960-1963 Gençlik Derneği başkanı, bu dönemde aynı zamanda Belediye Nişancılar Örgütü'nün de başkanıdır. Üsküp'e taşındığı zaman da Kiselavoda Belediyesi Nişancılar Birliğinin 1982-1986 yıllarında da başkanıydı ve aynı zamanda Makedonya önde gelen "Makedonya Bilimler ve Sanatlar Akademisi-Üsküp" Nişancılar Birliğinin de başkanlık üyesiydi.

Makedonya' da Türk kültürü ve folklorunun tanıtılmasında öncülük eden Ohri'nin Türk Kardeşlik Birlik Güzel Sanatlar Derneği'nin folklor oyunculuğunu bulunan Esad Bayram bir dönem sonra da aynı dernekte başkanlık görevinde bulunmuştur. Bunların dışında aldığı kaliteli eğitim sonucu yazarlığa soyunan Esad Bayram birçok dalda eserler vermeye başlamıştır. Bunun farkına varan Makedon yazarlar böyle bir dehayı 1957 yılından Makedonya Yazarlar Birliğine ve aynı zamanda Makedonya Çevirmenler Birliği'nin himayesi altına almışlardır. Bir yıldız gibi parlayan Esad Bayram her alanda farkındalık yaratmaya başlamıştır. Böylelikle birçok dalda değişik ödüllere layık görülmüştür.

Üsküp'ün "Kiselavoda" Belediyesine Ohri'den gelen Esad Bayram 1980-1991 yılları arasında da yaşadığı belediyenin en üst görevinde bulunarak belediye başkanlığını yürütmüştür. Ondan sonra Makedonya Cumhuriyeti Sosyalist Birliği Başkanlığı üyesi olarak 1991- 1994 yılları arasında görevlenmiştir. Esad Bayram çalışma döneminde daha birçok toplumsal örgütlerde görevlenerek halkına hizmetleri çoktur. Oysa onun kadar değer hizmetleri eğitim, kültür, edebiyat ve çeviri alanlarında inkar edilemeyecek kadar çoktur. Esad Bayram okul kitaplarında öykü ve şiirleriyle yer alırken, Türk dili ve kültürünü yaşatırken, Türkçe' nin öksüz düştüğü dönemde aynı zamanda okul kitabı müellifidir. Türk çocuklarının kendi ana dillerinde eğitimlerini tamamlamak için ve kendi ana dilini öğrenmesi ve ilerletmesi için Ana Dili Türkçe kitabını yazmıştır. Bu kitap Makedonya Türk okullarında 1986 yılından 2003 yılına kadar okutulmuştur. Makedonya Türk dilinin kültürünün varlığının daim kalması için mücadele veren yegane yazarlarımızdandır. Sekizinci sınıf öğrencileri 17 yıl boyunca değerli edebiyatçımızın kitaplarından faydalanmıştır.

1995 yılında emekliliğe ayrıldıktan sonra kendi çalışma alanını tamamen edebiyat, kültür, çevirmenlik ve gazetecilik alanına adamıştır. Özellikle bu alanlarda Makedonya Türk Kültür ve Edebiyatında çok verimli çalışmalara imza atmıştır. Birlik, Sesler, Tomurcuk, Tan ve Çevren dergilerinde çok sayıda makaleleri vardır. Esad Bayram'ın gazeteciliği Makedonya Türk Milletinin sesi olan Birlik'le bitmiyor, onun Makedonya'da çıkan Zaman Gazetesinde de Türkçe ve Makedonca dilleri bölümlerinde yıllarca yazıları görünürdü. Günümüzde de hala gazeteciliğe son vermedi gazeteciliği devam eder. Üç yıl önce başlayarak sürekli olarak Makedonca dilinde çıkan günlük gazete Makedonya Denes'de köşe yazarı olarak yazılarını yazmaktadır.

Kuzey Makedonya’da ki edebiyat, kültür ve sanattaki konumu ve etkisinin ve hassaten bu alanda oynadığı rolü ve sergilediği hizmetin en büyük delili Kuzey Makedonya Yazarlar Birliğinin çıkardığı edebiyat dergisi ‘‘Stojerin’’ editörü ve yayı yönetmeni olmasıdır. Günümüzde birçok ulusal ve uluslararası şiir festivallerinde Kuzey Makedonya Cumhuriyetini temsil etmektedir.

Mütevazı ve insan niyetli kişiliği ilk konuştuğunuz andan itibaren size hissettirebilen değerli şahsiyetlerden biridir. Esad Bayram’ın edebi kişiliği ve eserlerine baktığınız insansı bir özelliğe sahi olduğu göreceksiniz. İçindeki iyi niyet ahengi yazılarına da yansımıştır. Dolayısıyla ilham adığı edebi tür de halk edebiyatıdır. Halkın sesine önem veren Esad Bayram olayları daha insancıl olarak yorumlamıştır. Kendine mahsus bir tarz ile felsefi(insansı)hayatın önemini vurgulamıştır. Kitap, şiir ve makalelerinde insan olmanın gereğini ve insana yönelik sağduyuyu yansıtmıştır. Edebi uslubunun derinliklerinde halktan kopmaması ve kendini halka biri olarak görmesi en önemli özelliklerinden biridir. 80 yaşında olmasına ramen azmi çalışkanlığından ödün vermeyen değerli edebiyatçı, sanatçı ve siyaset adamı Esad Bayram günümüzde hayatını ‘‘Ohri’’ den Üsküp’e taşındığı ve aynı yerde belediye başkanlığı yapmış olduğu ‘‘Kisela Voda’’ Belediyesinde hayatını sürdürmektedir. 10 kasım 2017 yılında vefaat etti. (Aruç, 2006: 75)

Esad Bayram yaşamı boyunca bir çok eser vermiştir. Onlardan birkaçını sayabiliriz:

Örgüler, Türkçe çocuk şiirleri kitabı, Taşlanan Yürek, Türkçe şiir kitabı, Dete vo Godini, Makedonca çocuk şiir kitabı, Aliveli, Türkçe çocuk öyküleri kitabı, Mutfak Pehlivanları, Türkçe çocuklar için öykü kitabı,

Çocuk Edebiyatı Türü Hikaye

Çocuk edebiyatı, ‘‘çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlılıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyat’’ (Şirin, 1994: 9) olarak tanımlanmıştır (Bilkan, 2005: 7).

Hikaye kahramanları çocuğun kendi dünyasında onun için en somut örneklerden biridir. Toplumsal ve kültürel değerlere ters düşmeyen, duygu, düşünce ve davranışlara sahiptir. Merkezde bulunan çocuk, hikayeyi dinleme süreci esnasından okuyucunun beden dilini örnek almaktadır. Okuyucu jest mimik ve tonlamalarına göre çocuk olayların önemine göre kendine bir harita çizmektedir. Okuyucu çocuğun duygu ve düşüncelerini pekiştirmesi için doğru yerlerde istenilen duyguyu hissettirir. Böyle çocuk kahramanların olumlu şahsiyetlerine bürünerek yavaş yavaş olaylar örgüsü aklında örülmeye başlar.

Hikayedeki kahramanları olaylara mücadele etmesi ve hikayenin sonunda olayı aşması çocuklarda mücadele duygusu uynadılmaktadır. Böylece çocuk başına gelecek olası olaylara daha güçlü sarılarak çözer. İşte bu tip olayların gerçekleşmesinde çocuk haz alıp mücadele vererek hiçbir zaman pes etmez. Bu tip durumlarda çocuk yapmış olduğu başarıları dillendirerek sosyalleşme olgusu gerçekleşiyor. Böylece çocuğun aynı anda birçok bilişsel ve psikomotor özellikleri aynı anda gelişmiş olur. Çocuk ve edebiyatın bu denli büyük özellikleri vardır. ‘‘Ağaç yaş iken eğrilir’’ deyimini söylerken yukarıda zikrettiklerimizi hiçbir zaman unutmamamız gerekir.

Kuzey Makedonya’da gelişen Türk çocuk edebiyatı konusunda yayınlanan çok sayıda hikayeler konu bakımından zengin olsalar da biçim bakımından kısa hikayelerdir. Buhikayeler genelde öğüt vermek amacıyla çocuklar arasında saygı, sevgi, paylaşım ve hoşgörü mesajlarını verirler. Makedonya Türk edebiyatında yer alan bazı konuların çocuklar tarafından benimsenmekle kalmayıp onların oyun, sevgi ve dostluk gibi ihtiyaçları karşılanarak hayal dünyaları zenginleştirilir (Çelik, 2012: 2).

Çağdaş çocuk edebiyatı çocuğa uygun olmalıdır. Çocukça anlayıştan uzak bir yaklaşımla, çocuğun kültür gelişimine, düş gücünün gelişimine ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkı sağlamalıdır (Sever, 2008: 17).

Esad Bayram'ın "Aliveli" Çocuk Hikaye Kitabının İncelenmesi

Kitabın kimliği

Esad Bayram'ın Aliveli kitabının eleştirmenliği aynı dönemde Makedonya Türk edebiyatı ve kültürünün tanıtılmasında emeği geçen değerli edebiyatçılardan Fahri Ali ve Avni Engüllü üstlenmiştir. Türklerin yegane sesi olan Birlik Gazetesinin öncülüğü yapmış olan değerli edebiyatçılarımızdan Fahri Ali ve Avni Engüllü sayıyız makale, kitap yazmış ve o dönemlerde Yugoslavya Cumhuriyeti rejiminin sıkı olmasına rağmen Makedonya Türk edebiyatını kültürünü tanıtmakta öncülük etmişlerdir. Esad Bayram da aynı grup içerisinde yer alan ve yaptığı çalışmalarla kendini ispat edenlerdendir.

Dış Yapı Özellikleri:

- Büyüklük:** 23.4 cm, 17 cm'dir. Kitabın kalınlığı ise 4 mm'dir.
- Kağıt:** Kitapta ikinci hamur kağıt kullanılmıştır. Bu kağıt mürekkebi emmesi açısından kullanışlıdır. Kullanılan kağıt mat olmakla birlikte orta gramajlıdır.
- Safya düzeni:** Estetik düzene dikkat edilmiştir. Sayfanın kenarlarında ikişer cm boşluk bırakılmıştır. Bugüne kadar kitabın yırtılmaması kaliteli yapıştırıcılardan (tutkal) kullanıldığını göstermektedir. Kitabın sadece ön sayfasında resim bulunmaktadır. İçerisinde kesinlikle resim kullanılmamıştır. Estetik açıdan yoksun olduğunu söyleyebiliriz. Tümceler bazı yerlerde tek satırla tamamlanamadığından dolayı, hece sonu çizgileriyle bölünerek altta yazılmıştır.
- Kapak-Cilt:** Karton kapak kullanılmıştır. Şeffaf karton kapak selofanla desteklenmemiştir. Safyaların yapıştırılması için tutkal yapıştırıcı kullanılmıştır. Kapak kısmında doğayı anımsatacak güneş, ağaç, su, balık ve çocuk resminden oluşmaktadır.

Kimlik bilgileri:

Kitap, Birlik Yayınları'nın "Tomurcuk" dizisi bünyesinde yayınlanan esrin yayınevi Üsküp "Nova Makedoniya"; Yayın yönetmeni: Pande Kolemişevski; Başyazar sorumlusu: Drita Karahasan; Sorumlu yazar: Avni Abdullah; Teknik sorumlu: Erdoğan Nezir; Kitap, "Cumhuriyet Kültür Çıkar Birliği'nin" desteğiyle 1990 yılında yayınlanmıştır.

Kitabın amacı genelde önsöz ve giriş kısmında verilir. Esad Bayram'ın "Aliveli" eserinde böyle bir durum söz konusu değildir. Bunun dışında da sadece kitabın ön sayfasında yer alan "Güneş, doğa ve çocuk resminin tasvirini yapan bir resimden ibarettir", aynı zamanda da kitabın hedef kitlesi (yaş grubu) belirtilmemiştir. Bunun dışında da kitapta "Kaynakça, fiyat ve ISBN" numarasının da olmadığını göze çarpan özelliklerdendir.

"Aliveli" Çocuk Hikaye Kitabının Özeti

Bölümler:

I. Ali ile Veli;

Hikaye: 1. Veli ile Ali, Güneş ile Ay (Bayram, 1990, s. 6)

Hikayenin başlığından da anlaşıldığı gibi, olay örgüsü iki arkadaşın Güneş ile Ay'ın yerine geçip benzetme yapmalarından ibarettir. Hikayede olay öğretmenin ay ve güneşten bahsettiği sırada başlamaktadır. Aralarından konuşmaya başlayan Veli ile Ali empati kurarak Güneş ile Ay'ın yerine geçerler. Böylece aralarında bir rekabet oluşur. Hikayenin giriş, gelişme ve sonuç

bölmeleri birbiriyle bağlantılı olarak ele alınmıştır. Öyle ki hikayenin sonunda Güneş kılığına giren Ali yazara göre galip gelerek hikaye sonlandırılır.

- *Sınıfta güldürmedir koptu. Ali niye güldüklerinin farkına varmadı.*

Veli, zekiliğini korumaya çalıştı:

- *Ay'a çıkılır ama Güneş'e çıkılmaz!*

- *Sen Ay'a çıkarsın da niye ben Güneş'e çıkamıyacağımı. Çıkarım, hem de öte yanına geçerim, - diye böbürlenerek yanıt verdi Ali. (Bayram, 1990, s. 6).*

Hikaye: 2. Derste (Bayram, 1990, s. 7)

Başlığından anlaşılacağı üzere hikaye sınıfta geçmektedir. Olay öğretmenin sınıfta öğrencilerini soru sorduğu anda gerçekleşiyor. Öğretmen, öğrencilerine soru yönlendirirken Veli'nin bir an kalkıp kapıya doğru yönelmesine öfkelenen öğretmen, izinsiz nereye gittiği sorar. Bunun üzerine Veli, sol elini kaldırdığını tuale ihtiyacının olduğu söylemiş. Öğretmenine bir de ukalalık yaparak tualete çıkmak için sol elimi kaldırmıştım oysa siz, dersi bilenler için sağ elini kaldırsın demiştiniz. Benim sol elimi kaldırdığımı önemsemediniz ve ben bunun üzerine ihtiyacımı gidermek için dışarı çıkmaya karar verdim. Bunun üzerine öfkelenen öğretmen Veli'ye sol eliyle günlüğün sol tarafına zayıf bir not yazmasıyla hikaye sonlandırılır.

- *Dışarı çıkmaya hazırlanan Veli'ye öğretmen:*

- *Nereye yahu, hani el kaldırdın, dersini söyleyecektin?*

- *Ama öğretmenim, sol elimi kaldırmıştım, hem de dışarı çıkmak için kaldırmıştım. Oysa bir kezinde dersi bilenler sağ elini kaldırsın demiştiniz. (Bayram, 1990, s. 7)*

Hikaye: 3. Telefon (Bayram, 1990, s. 8)

Hikaye Ali ile Veli'nin telefon görüşmesiyle başlar. Telefonda görüşmelerinin sebebi okulda öğretmenlerinin verdiği ev ödevi sonucunda oluşur. Olay Ali'nin Veli'ye telefon ederek ev ödevini söylemesini istemesiyle başlar. Veli'nin telefonda ev ödevini söylersem öğretmen anlar (duyar) söylemesi Ali'yi öfkelenendirir. Bunun üzerine Ali öfkelenerek, Veli'ye sen ödevini söyle benim de adım arkadaşından yazıyor diye çıksın, bakalım ne olacak şeklinde hikaye sonlandırılır. **Not:** Hikayede anlatılmak istenen, o dönem telefon dinlemelerinin olduğunu her an dikkatlerin üzerlerinde olduğunu anlamında bir iletisi vardır.

Ali ile Veli telefonda konuşuyorlardı:

- *Alo, telefonda kim?*

- *Veli!*

Bense Ali, seni ilkin sormalı! E, nasılsın?

- *İyi, iyi...*

- *Ev ödevini yaptın mı?*

- *Yaptım!*

- *Ne olur bana da söyler misin?*

- *Telefonda mı?*

- *Telefonda.*

- *Hayır, olmaz, telefon ikilidir, öğretmenimiz duyabilir.*

- *E e, ne var, duysun duyacaksa, benim de bir defa ev ödevir başkasından yazıyorum diye adım çıksın. (Bayram, 1990, s. 8)*

Hikaye: 4. Yardımlaşma (Bayram, 1990, s. 9)

Konu başlığının anlamı üzerinde olduğu gibi bu hikaye de sınıfta geçmektedir. Öğretmen Ali'yi sözlüye kaldırdığı sırada arkadaşı Veli'nin yardım etmesi sonucu hikaye örgüsü başmaktadır.

Öğretmenin, Veli'nin Ali'ye gizlice yardım ettiği görünce her ikisini de uyarır. Bunu üzerine Veli; öğretmenin arkadaşlık ölmedi, herhalde yardım edeceğiz demesi sonucunda öğretmeni uyarır. Öğretmen de yardım öyle gizlice yapılmaz, (ona hazır lokma derler (Bayram, 1990, s. 9)) deyimiyle onları uyarır. Böylece Ali ve Veli öğretmenlerinin söyledikleri üzerine, yaptıklarının yanlış olduğunu anlarlar.

- Öğretmen Ali'ye yeni dersi soruyordu. Ama Ali pek anımsamıyordu. Ali'nin yanında oturan Veli gizlice fısıldıyordu. Bunu farkına varan öğretmen sus diyordu.

Arkadaşlık var, arkadaşlar birbirine yardım etmeli demediniz mi?

- Dedim ama böyle demedim, bu artık kötü yardım ve kötü hizmet olur. Buna yardımlaşma denmez, hazır lokma denir, sonra fısıldama ile yardım yapılmaz, gür sesle yardım yapılır. Hem de bu evde, birlikte ders çalışarak yapılır.

- Böylesine ise ha Veli, ha ali derler. (Bayram, 1990, s. 9).

Hikaye: 5. Yiğit (Bayram, 1990, s. 10)

Olay sınıfta geçmektedir. Matematik öğretmenlerin sert olduğunu vurgulayan yazar, aslında bunun, onlara öz bir şey olmadığını, matematik dersinin zor olduğu için öğrencilerin gözünde sert olarak gözüktüğü belirtir.

Olay, matematik öğretmenin aranızda yiğit varsa buyursun tahtaya çıksın sözlü yapacağım demesiyle olay örgüsü başlamaktadır. Kendine güvenen Ali soluğu tahtada alır. Bunun üzerine öğretmenin takdirini alan Ali ödevi çözmeye çalışır. Ancak işler istediği gibi gitmez, belli bir süre tahtada durduktan sonra öğretmen sinirlenerek, geç yerine deyip, defterine bir şeyler yazar. Öğretmenin defterine ne yazdığını soran Ali, (burnun kadar bir bir yazdım Ali! (Bayram, 1990, s. 10)) cevabı alır.

Bunun üzerine öfkelenen Ali; zaten bir zayıfım vardı, şimdi bir tane daha yazdınız bu iki etti, diyerek ukalalık yapar. Öyleki öğretmen, Ali hesap biliyor bilmesine de, kendi hesabını biliyor demesiyle hikaye sonlandırılır.

Çoğunlukla matematik öğretmenleri serttir. Fakat sert insanların sözü de sözdür. Ciddiyetlerini korurlar demek istiyoruz. Öğrenciler korktuklarını ileri sürerler hep.

- Aranızda yiğit varsa çıksın, şu vereceğim hesabı tahtada yapsın. Benden fazla bir not var, dedi.

- Ali kurcalandı, kafasını çalıştırmaya başladı. Hızlandı, yavaşlandı, ama hep yerinde saydı.

- Öğretmenim defterine kaç yazdınız?

- Burnun kadar bir bir yazdım Ali!

- Peki öğretmenim, bir bir de sizden var, ne etti iki. O kadar, iki geçerli nottur!

Değil yiğit, babayiğit buna derler. Ali hesap da bilmiyor değil, biliyor bilmesine, ama kendi hesabını biliyor.

Hikaye: 6. Ev Ödevi (Bayram, 1990, s. 11)

Hikaye, öğretmenin ev ödevlerini kontrol etmesi sırasında gerçekleşiyor. Sıra Veli'ye gelince, sınıftan bir ses yükselir " Veli ev ödevini okulda yaptı" küçük düşürecek bir sesle Ali sesini duyurur. Bunu üzerine Veli, ev ödevini okulda yaptığını ve geçerli bir sebebinin olduğunu öğretmenine söyler. Merak eden öğretmen sebebi açıklamasını ister.

- Veli: Kardeşimin ev ödevlerimi yapmadığını arkadaşlarıma kanıtlamak için bunu yaptım. Öğretmenim, mademki Ali bunu size bildirdi, benim de bir söyleyeceğim var. Ali her daima ev ödevini okulda yapar. Ali'nin bunu yapmasının sebebi kıskançlıktır. Çünkü Ali'nin ona yardım edecek kardeşi yok.

- Öğretmen öğrencilerin ev ödevlerini yokluyordu.

- Öğretmenim, Veli ev ödevini evde yapmadı, sınıfta yaptı diye mınafıkladı Ali.

- Gerçekten mi öyle?

- Bana kardeşim yardım yapıyor sanmıyasınız diye.

- *Söylemeyecektim ama söyledim. Onun gibi mınafık oldum.* (Bayram, 1990, s. 11)

Hikaye: 7. Prensipli Olmak (Bayram, 1990, s. 12)

Ali ile Veli sıkı arkadaşlar. Aralarında prensipli olacaklarına, sınıfta konuşmayacaklarına dair söz verirler. Aralarında biri ders hazırlıksız yakalanmıştır. Öğretmen Ali'den cevap alamadığı için Veli' ye yönelir. Veli' den de ses çıkmayınca öğretmen öfkelenir. Bunu üzerine onları tahtaya yazılı olarak cevaplamaları için çıkarır. Öğretmen biraz da üstlerine gidince de öğrenciler altında yatan sebebi açıklama mecburiyeti hissederler.

Öğretmenim; siz her zaman prensipli olamamız gerektiğini söylüyorsunuz, bizimde bir presibimiz var, diye öğretmene çıkışırlar. Öğretmen; evet haklısınız, ama onunda bir yeri zamanı vardır'' söyleyerek onları defterine yazdığı not ile cezalandırır.

- *Onlar dilsizleşmiş gibi yalnız susuyordu. Omuz bile sıkılmıyordu. Öğretmen bunun üzerine üstelerken...*

- *Veli: Prensipli olmamızı istiyordunuz. Prensip prensiptir, konuşmıyacağız.*

- *Evet, prensip prensipleri saygılamamak presipsizliktir. Benim prensibim ise, susmakla gerçekleştirdiğiniz prensibinizi prensipiyel olarak not defterime kaydetmektir.* (Bayram, 1990, s. 12).

Hikaye: 8. Kompütürün Gözleri Gibi (Bayram, 1990, s. 13)

Hikaye, öğretmen öğrencilerine çözmesi için verdiği ödev sonucu başlar. Bütün öğrenciler başı eğik telaşlı bir şekilde ödevi çözme çalışıyorlar. Onların arasında bir tek Ali kafası dik, duvarda bir noktaya odaklanmış şekilde bakmaktadır. Ali'nin bu davranışı öğretmenin dikkatini çekmeye yetmiştir.

Öğretmen, Ali'nin yanına yaklaşarak, herkes ödevi çözmeye çalışırken sen duvara odaklanmışsın. Ali ukala bir tavır takınarak: Öğretmenim, ben kompütür gibiyim beynimde hesap yapıyorum, yalnız bugün bilgilerimi defterime aktaramıyorum. Bunu da doğal karşılayın, çünkü *teneke parçası kompütür arızalanırsa insan bozulmaz mı?* (Bayram, 1990, s. 13) diyerekten öğretmeni geçiştirir.

Asıl mesel hikayenin sonunda anlaşılıyor. Meğerse Ali, öğretmen gelmeden önce duvara kopya yazmış. Bunu fark eden Veli de duvardaki kopyayı silerek Ali'nin kopya çekmesine engel oluyor. Böylece Ali ödevi çözememiş olur.

- *Ali, ne bekliyorsun, niye hesabını defterine yazmıyorsun? Bak, arkadaşlarının hepsi bir şeyler karalıyorlar. Yoksa beyaz duvarda mı hesabın çözümünü görüyorsun?*

- *Ali hazır yanıtı buldu:*

- *Ben kompütür gibiyim. Hani kompütür hesapları kalemle yapmıyor değil mi? Kurulmuş beyin ile yapıyor. Duvara bakım beynimle hesapları işliyorum. Nedir ki, beyaz deftere çıkramıyorum, kompütür arıza oldu. Teneke parçası kompütür arıza oldu da canlı insan hiç bozulmaz mı? Bozulur. Maşallah kafam çalışıyor, ama kurguyu hesaplama kompütürüm bozuldu.*

- *Nedik ki, yazılı yoklamadan önce Ali'nin duvara yazdığı bilinen rakamları, Veli farkına vardırmdan silmişti. Gerçekten Ali Veli'nin muzipçiliğine bozulmuştu.*

Hikaye: 9. Uzayman (Bayram, 1990, s. 14)

Hikaye, öğretmen öğrencilerine büyünc ne olmak istersiniz sorusu üzerine kurulmuştur. Öğrenciler o kadar meslek söylemişler ki artık seçilebilecek meslek kalmamış. Bu arada Veli, Ali'nin kulağına bir şeyler fısıldar. Ali'nin hoşuna gitmiş olacak ki, hemen öğretmeninden söz ister. Öğretmenim, ben Uzayman olmak isterim deyince, sınıfta bir kahkaha kopuverir.

Öğretmen, neden Uzayman olmak istersin sorusu üzerine, Ali ne cevap vereceği bilmez. Araya giren Veli: öğretmenim, Ali aslında tam mesleğini seçti, çünkü ders boyunca düşüncede yani uçuyor. Bunun üzerine de Ali: eğer sen benim düşüncelerimle uçtuğumu biliyorsan, o zaman sen fazla uçuyorsun, o zaman sana da Uçman diyelim olsun bitsin...

- *Gırgır geçeceğini nereden bilsindi. Yavaşça kulağına Uzayman'' olmak ister misin?*
- *Bir İki demeden parmağını kaldırdı:*
- *Ali, kendisine uydurulmuş bir kulp gibi düşünülen bu mesleğin hazır yanıtınıda bulamadı. Yalnız omuzlarını sıktı. Fırsatı kollamayı bilen Veli herkesin özenini çekmek ister gibi bir tavır takınarak yanıtladı:*
- *Sonunda Ali'nin Veliye şu yanıtı olmuştu:*
- *Madem ki sen benim derste düşüncelerimle uçtuğumu biliyorsun, benden fazla uçuyorsun demektir. O halde, ben uzayman olursam, seninde uçman olmanı öneriyorum. Ali ile Veli artık ders süresinde uçmadılar. Dersten sonraya bıraktılar.*

Hikaye: 10. Anneye Armağan (Bayram, 1990, s. 15)

Öğretmen sınıfta anneler gününün önemini öğrencilere anlatmaktadır. Öğrencilerin de katılımını sağlam için, onlara anneler gününde anneniz bir hediyeniz olacak mı sınız? sorusuyla hikayenin olay örgüsü başlamaktadır. Her zamanki gibi baş rolde yine Ali ve Veli bulunmaktadır.

Çoğu zaman aralarında birbirinden üstün olma girişimleri bu hikayede de devam etmektedir. Ali, yeni doğacak kardeşinin düşünerekten, annesine onun küçükken sallandığı beşiğini kardeşine hediye edeceği söyler. Böylelikle de annesinin işi kolaylaştırmış olup ona da bir hediye vermiş olacak. Ali'nin bu durumunu kıskanan Veli hiç geri kalır mı? O da, annesine hediye etmek yerine, ondan bir istekte bulunur. Canım annem, Ali'nin bir kardeşine nazaran senden ikiz kardeş istiyorum. Ali ile Veli anneler günü armağanını unutmuş, artık annelerinden çocuk yapmalarını istiyorlarmış.

- *Senden güzel var mı diye soracağım. Kucaklayacağım, yarına kadar öyle kalacağım, vücudunun sıcaklığını duyacağım.*
- *Yürek vuruşlarına kulak vereceğim. Anne yüreği o gün başka vurur çünkü.*
- *Ama bu öpücükler başka öpücüklerdir, hergünkü öpücüklere benzemez. Çünkü bir öpücük bine bedeldir.*
- *Anneciğin salladığım beşiğim, yeni dünyaya gelecek kardeşime armağan olsun.*
- *Veli hep üstün çıkmak ister. Aliden üstün. Ali'nin bir kardeşine karşılık, iki kardeş armağan etmelidir.*
- *Annelerinin yüce bayramını çocuklarla süslüyorlar. Varsın süslesinler.*

Hikaye: 11. Eşek Arabası (Bayram, 1990, s. 16)

Hikaye, öğretmenin trafik araçlarından bahsetmesiyle başlamaktadır. Öğretmen anlattığı sırada öğrenciler de aralarında öğretmenden izin almadan trafik araçlarını sınıflandırmaya başlarlar. Otomobil, otobüs, kamyon, traktör derken aradan bir öğrencinin fayton da olur mu, demesiyle sınıfta bir kahkaha kopuverir. Öğretmen faytonun da trafik araçları arasına girdiğini onayladı. Bunu üzerine Ali: peki öğretmenim eşek arabası da mı trafik araçlarına düşmektedir? sorusuyla sınıfta bir kahkaha daha kopuverir. Öğretmen tam olur diye cevap verecekken, Veli konuya dahil olur. Benim bildiğim at arabası vardır, eşek arabası değil. Halihazırda cevabı olan Ali: Cemil amcanın arabasıyla eşek koşturduğunu hatırlamıyor musun, hatta sen Cemil amca'yı görünce çok gülmüştün. Dersin sonunda hep beraber eşek arabasının trafik aracı olduğunu kabul onaylarlar.

Öğretmen derste trafik araçlarından konuşuyordu. Öğrenciler sırasıyla trafik araçlarını sayıyorlardı:

- *Ali cıfıkrını kullanmak istedi:*
- *Yahu, eşekler aklını yesin Ali.*
- *Ali de bu kez hazır yanıtını kullandı:*
- *Hatta sen gördün, kasıklarını tuta tuta güldün, bizi de güldürdün.*

Hikaye: 12. Eşek Muhabbeti (Bayram, 1990, s. 17)

Hikaye, eşeklerin çokluğundan şikayetçi olan Ali ile Veli arasında geçmektedir. İnsanların eşekleri çalışkan ve uysal oldukları için sevmelerine anlam veremediklerine ve babalarının sürekli olarak bunlara, eşek hitap etmesinden rahatsız olmaları üzerine hikaye kurgulanmıştır. Konu eşeklerden açılmışken, babalarının onlara, “eşek, eşseoğlu eşek” söylemelerinden ki memnunsuzluğu dile getirirler. Olay, Ali ile babası arasında geçmektedir. Bir gün babası Ali’ye “eşseoğlu eşek” söylemesinden ötürü, Ali babasına karşılık olarak yönlendirdiği; “babam sen misim?” sorusu sonucunda yediği dayakla olay sonuçlanmaktadır. Hikaye aralarında geçen eşek muhabbetinin anlamsız olduğunun farkına varmalarıyla sonuçlanır.

- *Amanın bre bu eşeklerden bir türlü kurtulamıyoruz.*
- *Nereye dönersen eşek. Sağda eşek, solda eşek.*
- *Var ya, eşek gibi uysal.*
- *Babam ikide bir bana: ‘‘ Be eşek’’ diyor.*
- *Hey allahım, çok şükür büyümemiş, diyorum.*
- *Ama eşek gibi kötek yedim.*
- *Ali ve Veli gördüler ki bunun sonu yok.* (Bayram, 1990, s. 17)

Hikaye: 13. Ali’nin Dedesi, Veli’nin Ninesi (Bayram, 1990, s. 18)

Hikaye, Ali ile Veli’nin “deden mi, yoksa ninenin mi?” olması daha iyi olması üzerine kurulmuştur. Ali’nin ninesi olmadığı için, insanın dedesinin olması daha iyidir, Veli’nin de dedesi olmadığı için, insanın ninesi olması gibi güzel bir durum yok konusu üzerine kurulmuştur. Her ikisinde çok sevildiği onların arasına ayırım yapmak mümkün olmadığı belirtirler. Ali’nin ninesinin ve Veli’nin dedesinin olma hasretlerini yaşadıkları için her daima biri diğerine ziyarete gitmekle içlerinde ki nine ve dede boşluğunu dolduruyorlar.

Ali dedesiyle övünüyor. Ninesi yok. Veli ninesiyle övünüyor. Dedesi yok.

- *Bak ben dedesiz yaşıyorum, ama ninesiz katiyen yaşayamazdım.*
 - *Bilirse dedesine söylesin, ninesine söylesin.*
 - *Çünkü onlar bu kadar sevdiklerini bilmezler, evin en değerli bir nişanı olduklarını görmezler.*
- (Bayram, 1990, s. 18)

II. Bölüm

Yıl ile Güneş (Bayram, 1990, s. 19)

Kitabın ikinci bölümü on iki hikayeden oluşmaktadır. Adından da anlaşıldığı üzere hikayeler yılın on iki ayını anlatmaktadır. Yazar mevsimlerin güzelliklerinden bahsederek hikayeler yazmıştır. Öyle ki, hikayelerde aylar, mevsimler arasından bağlantı kurarak yalın bir dille anlatmıştır. “Aliveli” bölümünde olduğu gibi burada hikayelerin özetlerine ihtiyaç duyulmamıştır. Çünkü hikayeler aynı olay örgüsünden oluşmaktadır. Hikayeler, ‘Yıl’ hikayesi ile başlamaktadır. ‘Yıl’ hikayesinin bütün ayların anısıdır, ananın çocuklarına ne kadar bağlı olduğu anlatmaktadır. Öyle ki, ‘Yıl’ hikayesine baktığımızda diğer on iki hikayenin özeti barındırdığını görebiliriz. Örnek olarak ‘Yıl’ hikayesi aşağıda verilmiştir:

Yıl (Bayram, 1990, s. 20)

Adım yıldır. On iki çocuk anasıyım. Yavrularıma yalnız ben bakarım. Güneş baba da onlara bakar. Yaşam verir. İlk oğlum Ocak’tır. Son kızım Aralık’tır. Biri bir Ocak’da öbürü de bir

Aralıkta doğmuştur. Ortancı evladım haziran'dır. En küçüğü ise Şubat'tır. Aslında Şubat en kısa boylusudur, her dört yılda boyu bosu değişir. Şubat'tan sonra Mart dünyaya gelmiştir.

Aralıktan önce ise Kasım yaşama gözlerini açmıştır. Uzun boylu iki kardeş Temmuz ile Ağustos'tur. Her ikisi de aynı boydadır. Yiğit adıyla anılır. Bizim Nisan bir Nisan'da doğduğu için yalancı lakabını almıştır. Almıştır değilse, bu lakabı vermişlerdir. Keşke bu lakabı Ekim'e verselerdi. Analar evlatları arasında ayırım yapmaz, ama sevecenliğiyle Mayıs'ı ayırt etmek isterim. Eylül'ü de onun kadar severim. Çünkü o da talihlidir.

Ben çok çoklu ve çok yürekli mutlu bir anayım. Evlatlarım yaşadıkça ben de yaşarım. Biz yaşadıkça, siz de varsınız, altın gözlü çocuklar.

Not: Hikayenin orijinal şekli alınmıştır. Yapılan yazım yanlışları ve anlatım bozuklukları belirtilmemiştir.

III. Bölüm

Hafta Ana ile Çocukları (Bayram, 1990, s. 33)

Kitabın üçüncü bölümü yedi hikayeden oluşmaktadır. Adından da anlaşıldığı üzere hikayeler 'Hafta ana'nın', Pazartesi, Salı, Çarşamba, Perşembe, Cuma, Cumartesi ve Pazar çocuklarından oluşmaktadır. Her çocuk için ayrı bir hikayesi olan 'Hafta ana' onlara sevgisini yazdığı hikayelerle aktarmaktadır. Yazar diğer hikayelerde olduğu gibi çok sıradan yalın bir dil kullanmıştır. Öyle ki, 'Hafta Ana ile Çocukları'nın' tüm hikayelerini anlatma gereği duyulmamıştır. Bunların arasında bir tek 'Hafta Ana' hikayesi tamamı yazılacaktır. Çünkü bu 'Hafta Ana'nın' tüm çocuklarının kısaca özeti verilmiştir. Öyle ki, tek tek özetleme gereği hissedilmemiştir. Örnek olarak 'Hafta Ana' hikayesi aşağıda verilmiştir:

Hafta Ana (Bayram, 1990, s. 34)

Adım Haftadır. Yedi evladım var. 'Yiğit lakabıyla anılır' ata sözü var ya, evladlarıma tek lakap takmışlar, gün demişler. Sizin anlayacağınız yedi günüm var. Başka türlü bana yedi gün derler. Hepsı de özel adla anılır. Son evladım Pazar darılmasın ama, ilk evladım Pazartesidir. Salı salıncakta salıncırsa, Çarşamba pek çok temizliği ile tanıtmıştır kendini. İşi seven en çalışkan evladım Perşembedir. Cuma da işi sevenlerden sayılır, çoğu kez daha kısa bir zaman çalışmak zorunda kalır. Cumartesi kendi isteği üzere çalışmaya ayarlamıştır. İster çalışır, ister çalışmaz. Ondandir ki, ayda bir gün çalışır, üç gün çalışmaz. Evlatlarımdan kimi uysaldır, kimi huysuzlaşır, ama hepsi sevilgen ve sevecendir. Haftanın bilmececi şiiiri şöyle:

*Bir ayda var
Dört hafta,
Her haftayı
Koy rafa.*

*Bir haftada var
Yedi gün,
Her gün mesela
Bir düğün.*

*Her günde var
Gün ve gece
Hepsi ayrı ayrı
Bir bilmece*

Not: Hikaye'nin orijinal şekli alınmıştır. Yapılan yazım yanlışları ve anlatım bozuklukları belirtilmemiştir.

SONUÇ

Kitabın kapağı: insan, güneş, yeşillikler, su ve balık tasvirinden oluşmaktadır. Kapağın ön kısmında hangi yaş grubuna ait olduğu belirtilmemesi çelişkili bir durum ortaya koymaktadır. Çünkü, kitabı okuyacak olan çocuk kitapta kendi yaş grubunun yazıldığı görünce kitabı benimseyecektir. Kitap, ona ait olduğu hissi yaratacaktır. Böylece çocukta bir an okuma hissini pekiştirecektir. Ölçütlere göre, on yaşına kadar olan çocuklara on iki punto ile yazılmış kitaplar önerilmektedir. Bu açıdan kitabın standartlara uyduğunu söyleyebiliriz. Kitap sadece ön sayfada oluşan bir resimden ibarettir. Kitabın içeriğine baktığımızda hikayeler 9-10 yaş seviyesinde bulunan çocuklara göredir. Ölçütlere göre bu dönemdeki çocukların renkli resimler, karikatürlere ihtiyacı vardır. Bunun dışında kitap, dış yapı incelemesi açısından standartlara uymaktadır.

Çocuk kitabını incelenmesi sonucunda karşımıza üzücü bir durum çıkmaktadır. Yazarın, yazdığı hikayelerde tekdüzelik, yazım yanlışları ve anlatım bozuklukları göze çarpmaktadır. Bu yanlışların yapılması çocuk üzerinde olumsuz bir etki yaratmakla onu kitaptan uzaklaştırır. Bunun yanında da çocuğun bilişsel ve psikomotor gelişiminin önünde bir engel teşkil etmektedir. Çünkü hikayelerde tek düzelik kullanılmış, bunun yanında da "Ali ile Veli" bölümünde sadece iki karakter kullanarak öğrencilerin zihinsel gelişimin önünde bir sınırlama oluşturmuştur. Bu dönemler çocuğun benlik olgusunun geliştiği dönemdir. Çocuğa görelik bir edebi anlatım biçimi kullanılmamıştır. Şirin'e göre, bu dönemlerde, çocuklar için edebiyat, her şeyden önce dildir. Edebiyat çocuğun dünyasına zenginlik katar. İyi bir edebiyat ürünü, çocuğa güzeli sevmeyi, dilini en iyi şekilde kullanmayı, hayal gücünü arttırmayı, kelime haznesini zenginleştirmeyi, dil bilgisi kurallarını pekiştirmeyi öğretir. (Şirin, 1998, s. 103, 178; Alpöge, 1983, s. 6).

Sonuç olarak, yazarın yazdığı çocuk hikaye kitabı, iyi veya kötü olarak günümüze ulaşmıştır.

Türkçeden uzak, anavatanından uzak olmakla birlikte, bu denli değerli çalışmalar yapması; eskiden söz sahibi oldukları topraklarda birden ikinci sınıf vatandaş statüsüne koyularak mücadele veren bir edebi akımdır. 1950-1960'lı yıllarında yapılan göç dalgası sonucunda insanların evlerini terk edip, çocuklarıyla, akrabalarıyla hasret gideremediği bir tabloyu göz önünde bulundurunuz. Kelimelerin yetersiz, acıların tarifsiz olduğu dönemlerde edebiyatçılarımız Türk kültürü örf ve adetlerini Yugoslavya Krallık döneminde haykırmaları (edebi eserler) yazmaları bizim, Türklerin mücadele ruhunu anımsatmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aruç, N. (2006). *Makedonya Türk Kültürün ve Edebiyatında Esad Bayram*. Hikmet Dergisi.
- Oğuzkan, F. A. (2010). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*, İzmir, Tudem Yayınları.
- Şirin, M. R. (1993). "Çocuk Kitapları Çocuksu Bir Şölendir". TE, Sayı : 241.
- Şirin, M. R. (1998). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Denkova, J., Celik, M. (2015) *Esad Bajram'in "Aliveli" Hikâye Kitabında Sosyelleşme Olgusu*. Bal-Tam Türklük Bilgisi (22). Prizren
- Bilkan, A. F. (2005). *Çocuk Edebiyatı -Kavram ve Mahiyet-*. Hece d. Sayı.104-105.sayfa.7.
- Bayram, E. (1990). *Aliveli*. Üsküp.Yayınevi: Üsküp Nova Makedoniya.
- Çelik, M. (2012). *Makedonya Türk Hikayelerinde Çocukların Sosyalleşmesi*. Hikmet Dergisi. S. 1-5.
- Eren, H. (1990). *Dil tartışmalarında gerçekler* I. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu.

IV. ULUSLARARASI TÜRKLERİN DÜNYASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU

[17 Aralık 2020 Çevrim İçi]

- Geçer, Genç Osman. (2006). *Türk Romanında Sokak Çocukları* (1920-1970). Ankara : HÜ SBE. Dr. T. Hayber, A. (2001). *Makedonya ve Kosova Türklerinin Edebiyatı*. İstanbul. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Neydim, N. (2000). *Çocuk ve Edebiyat Çocukluğun Kısa Tarihi Edebiyatta Çocuk Figürleri*. İstanbul: Bu Yayınevi.